

WARMIŃSKO – MAZURSKA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
W ELBLĄGU
FILIA W NOWYM MIEŚCIE LUBAWSKIM

opracowała *Lucyna Lewon*

PRZEMOC W SZKOLE
BIBLIOGRAFIA ZA LATA 2001 - 2003

NOWE MIASTO LUBAWSKIE 2004

Spis treści

Wstęp	3
Wykaz skrótów	6
Wykaz czasopism oraz ich skrótów uwzględnionych w bibliografii	7
Bibliografia	8
I. Przemoc w szkole w ujęciu socjologicznym, pedagogicznym i psychologicznym	8
1.1. Wydawnictwa zwarte	8
1.2. Artykuły z czasopism	8
II. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w szkole	10
2.1. Wydawnictwa zwarte	10
2.2. Artykuły z czasopism	10
Indeks osobowy	13

Wstęp

Agresja i przemoc to tematy żywo dyskutowane we współczesnym społeczeństwie. Spotykamy się z nią niemal codziennie, na różnych płaszczyznach życia. Z agresją możemy spotkać się w domu rodzinnym, w szkole, w pracy itp. Niewątpliwie niemały też wpływ na człowieka ma agresja pokazywana w mass mediach, zwłaszcza w telewizji.

Postanowiłam opracować bibliografię na temat *Przemocy w szkole* uwzględniając w niej różne oblicza agresji spotykanej na terenie w/w placówki oświatowej, m.in. przemoc fizyczną i psychiczną w relacjach uczeń – uczeń, uczeń – nauczyciel jak i nauczyciel – uczeń. W bibliografii tej nie mogło zabraknąć pozycji dotyczących sposobów, metod i technik zapobiegającym rozpowszechnianiu się tego negatywnego zjawiska. Sporządziłam ją również ze względu na zapotrzebowanie informacyjne tym tematem. Bibliografia ta skierowana jest przede wszystkim do studentów pedagogiki, socjologii, psychologii, nauczycieli jak i rodziców dzieci uczących się w szkołach na różnym poziomie edukacji.

Jest to bibliografia specjalna, treściowo-zagadnieniowa, retrospektywna rejestrująca druki dotyczące przemocy w szkole. Zakres chronologiczny bibliografii został ograniczony do lat 2001 – 2003. Ograniczony jest również zasięg terytorialny i językowy. Spis bibliograficzny rejestruje tylko pozycje wydane na terenie Polski i w języku polskim. Nieograniczony jest zasięg autorski. Zasięg piśmienniczy ograniczony jest do 50 pozycji.

Ze względu na dobór zastosowanego opisu jest to bibliografia selekcyjna, ponieważ dokonana została selekcja merytoryczna dotycząca treści tematu bibliografii. Selekcja formalna ograniczyła zasięg wydawniczo-formalny bibliografii do wydawnictw zwartych i artykułów z czasopism.

Jest to bibliografia pochodna i rejestracyjna. Opisy bibliograficzne książek przejęto z *Przewodnika Bibliograficznego*, wg II stopnia szczegółowości, na podstawie normy PN-82/N-01152/01 *Opis bibliograficzny książki*, natomiast opis bibliograficzny czasopisma z *Bibliografii Zawartości Czasopism* na podstawie normy PN-N-01152-2 *Wydawnictwa ciągłe*. Opisy bibliograficzne nie są uzupełnione ani adnotacjami, ani abstraktami.

Kompozycja bibliografii została sporządzona w oparciu o normę PN-76/N-001153 *Kompozycja wydawnicza i typograficzna bibliografii specjalnych w układzie działowym lub systematycznym*. Składają się na nią: tytulatura, spis treści, wstęp, wykaz skrótów wyrazów i wyrażeń, wykaz tytułów czasopism wykorzystanych w bibliografii i ich skrótów, zrab główny – opisy bibliograficzne, indeks autorski.

Wstęp informuje o kompozycji, zakresie, zasięgu i celu w jakim została sporządzona bibliografia.

Wykaz skrótów sporządzony został w oparciu o normę PN-85/N-01158 *Skróty wyrazów i wyrażeń w opisie bibliograficznym*, natomiast wykaz skrótów tytułów czasopism na podstawie normy PN-N-011-8 *Zasady skracania tytułów wydawnictw ciągłych*.

Zrab główny bibliografii składa się z 50 pozycji uporządkowanych w systemie działowym. Całość zebranego materiału została podzielona na dwa działy:

- I. Przemoc w szkole w ujęciu socjologicznym, pedagogicznym i psychologicznym
- II. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w szkole

W obrębie każdego działu zastosowano szeregowanie alfabetyczne według haseł autorskich, a w przypadku braku autora według haseł tytułowych. Opisy bibliograficzne uporządkowane w działach są z podziałem na wydawnictwa zwarte i artykuły. Numeracja pozycji jest ciągła dla obu części.

Uzupełnieniem zrzębu głównego jest indeks autorski sporządzony w oparciu o normę PN-73/N-01159 *Indeksy do bibliografii*. Indeks ten podaje w szeregu alfabetycznym nazwiska autorów, współautorów, redaktorów, tłumaczy. W przypadku nazwiska złożonego, od drugiego członu sporządzono odsyłacz. Liczby przy nazwiskach odsyłają do numeru pozycji w tekście bibliografii, co powinno ułatwić korzystanie z niej.

Mam nadzieję, że niniejsza bibliografia zaspokoi potrzeby osób zainteresowanych tym tematem i pomoże szybko dotrzeć do najnowszej literatury poświęconej przemocy w szkole.

Wykaz skrótów

niem.	– niemiecki
nr	– numer
przeł.	– przełożył
red.	– redaktor, redakcja
red. nauk.	– redaktor naukowy
s.	– strona
tł.	– tłumacz, tłumaczył, tłumaczenie
TKOPD	– Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka
Wydaw.	– wydawnictwo
Wydaw. PWSZ	– Wydawnictwo Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
Wydaw. UMK	– Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

**Wykaz czasopism oraz ich skrótów uwzględnionych
w bibliografii**

Aura	
Dyr. Szk.	– Dyrektor Szkoły
Edukacja	
Edukacja dla Bezp.	– Edukacja dla Bezpieczeństwa
Eduk. i Dial.	– Edukacja i Dialog
Keryks	
Kwart. Eduk.	– Kwartalnik Edukacyjny
Naucz. i Szk.	– Nauczanie i Szkolnictwo
Nowa Szk.	– Nowa Szkoła
Nowe Państ.	– Nowe Państwo
Opieka - Wychow. - Ter.	– Opieka - Wychowanie - Terapia
Pedag. Społ.	– Pedagogika Społeczna
Polityka	
Prob. Porad. Psychol.	– Problemy Poradnictwa Psychologiczno - Pedagogicznego
Probl. Opiek. - Wych.	– Problemy Opiekuńczo - Wychowawcze
Przegląd	
Wychow. na co Dzień	– Wychowanie na co Dzień
Znak	

BIBLIOGRAFIA

I. Przemoc w szkole w ujęciu socjologicznym, pedagogicznym i psychologicznym

1.1. Wydawnictwa zwarte :

1. Kmieciak - Baran Krystyna, Cieślak Wojciech : Bez zgody na przemoc w szkole i pracy : słowa klucze – prześladowanie, mobbing, bullying, dyskryminacja, nękanie, przemoc, terroryzm psychiczny, narcystyczne zboczenie. - Gdańsk : Instytut Promocji Nauczycieli "Solidarność", 2001. - 173 s.
2. Poraj Grażyna : Agresja w szkole : przyczyny, profilaktyka, interwencje. - Łódź : "Edukator", 2002. - 128 s.
3. Przemoc międzyrówieśnicza w szkole / red. nauk. Józefa Brągiel i Zenon Jasiński. - Wałbrzych : Wydaw. PWSZ, 2002. - 129 s.
4. Rumpf Joachim : Krzyczyć, bić, niszczyć : agresja u dzieci w wieku do 13 lat / przekł. Maria Bacdorf. - Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 86 s.
5. Śniegulska Anna : Przemoc wobec dziecka w rodzinie i w szkole. - Przemyśl; Rzeszów : Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego, 2003. - 147 s.

1.2. Artykuły z czasopism :

6. Bonenberg Krystyna : O agresji...(Tajemnice zdrowia) // Aura. - 2002, nr 4, s. 32-33
7. Choina Mirosław : Bo tak trzeba...(rzecz o agresji w szkole) // Nowa Szk. - 2003, nr 6, s. 24-28
8. Czubaj Mariusz : Debil walczy z katem // Polityka. - 2003, nr 40, s. 80-82
9. Gołębiowski Jan : Bezpieczna szkoła (?) // Eduk. dla Bezp. - 2003, nr 5, s. 40-45

10. Janas Marek : Konfrontacja projektów uczniowskich // Probl. Opiek.-Wychow. - 2001, nr 2, s. 48-49
11. Jarosz Ewa : Niechciany temat – przemoc uczniów wobec nauczycieli // Pedagog. Społ. - 2003, nr 4, s. 51-60
12. Jasiński Zenon : Przemoc rówieśnicza w szkole – współczesny problem systemu edukacyjnego w Polsce // Wychow. na co Dzień. - 2002, nr 7/8, s. 3-7
13. Kazimierowicz Marek : Niekompetencja urzędników czyli patologia na szczeblach decyzyjnych // Nowa Szk. - 2003, nr 9, s. 20-21
14. Kosek - Nita Bogumiła, Nawrot Anna : Przemoc w szkole w relacjach nauczyciel – uczeń, uczeń – nauczyciel // Naucz. i Szk. - 2002, nr 3/4, s. 346-359
15. Lasota Barbara : Listy do redakcji : wokół dwugłosu o przemocy w szkole // Znak. - 2003, nr 12, s. 155-159
16. Nowosielska Paulina : Długa przerwa dla oprawców // Przegląd. - 2002, nr 45, s. 17-19
17. Ogdowski Marcin : Drań w ławce // Przegląd. - 2003, nr 38, s. 8-14
18. Olubiński Andrzej, Smolińska-Theiss Barbara, Śliwerski Bogusław, Zandecki Aleksander : Refleksje profesorów pedagogiki na marginesie wydarzeń w toruńskiej "budowlance" : aktualne problemy wychowawcze // Wychow. na co Dzień. - 2003, nr 9, s. 3-4
19. Rożnowska Anna : Zjawisko agresji i lęku w szkole // Edukacja. - 2001, nr 4, s. 76-85
20. Sikorski Wiesław : Etiologia przemocy w świetle wybranej literatury // Probl. Opiek.-Wychow. - 2001, nr 2, s. 29-33
21. Surzykiewicz Janusz : Agresja i przemoc w szkole : uwarunkowania socjoekologiczne // Keryks. - 2003, nr 2, s. 199-205
22. Wojciechowski Mirosław : Bullying w liceum ogólnokształcącym // Probl. Opiek.-Wychow. - 2003, nr 5, s. 28-33

II. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w szkole

2.1. Wydawnictwa zwarte :

23. Dambach Karl E : Mobbing w szkole : jak zapobiegać przemocy grupowej / przekł. Aleksandra Ubertowska. - Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 88 s.
24. Hauk Diemut : Łagodzenie konfliktów w szkole i w pracy : poradnik do treningu mediacji / przekł. Magdalena Jałowiec. - Kielce : "Jedność", 2002. - 183 s.
25. Poraj Grażyna : Agresja w szkole : przyczyny, profilaktyka, interwencje. - Łódź : "Edukator", 2002. - 128 s.
26. Profilaktyka : wokół agresji w szkole. Z. 1 / pod red. Jolanty Radczyc. - Zielona Góra : Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2003. - 39 s.
27. Przemoc międzyrówieśnicza w szkole / red. nauk. Józefa Brągiel i Zenon Jasiński. - Wałbrzych : Wydaw. PWSZ, 2002. - 129 s.
28. Przemoc w rodzinie i w szkole : materiały z sesji naukowej, Toruń 5. IV. 2001 r. / red. Violetta Kwiatkowska - Darul. - Toruń : Wydaw. UMK, 2001.
29. Socha - Kołodziej Krystyna : Przemoc wobec dzieci jako zjawisko społeczne i problem wychowawczy. - Częstochowa: TKOPD, 2002. - 36 s.

2.2. Artykuły z czasopism :

30. Barylska Elżbieta : Czy można oswoić agresję? : refleksje autorów kompleksowego programu psychoedukacyjnego "Oswoić agresję" // Dyr. Szk. - 2003, nr 1, s. 25-26
31. Błaszczyk Jadwiga, Stajniak Elżbieta : Program "Nie! dla przemocy i agresji w szkole" // Probl. Opiek.-Wychow. - 2002, nr 1, s. 42-43
32. Burian Jolanta : Rozwiązywanie problemu agresji w klasie // Probl. Opiek.-Wychow. - 2003, nr 1, s. 35-37

33. Czarnecka Małgorzata : Moje ograniczenia w pracy ze sprawcą i ofiarą przemocy // Probl. Opiek.-Wychow. - 2003, nr 5, s. 35-37
34. Dzierzgowska Irena : Jak radzić sobie z przemocą : żeby szkoła nie była bezradna wobec agresji // Dyr. Szk. - 2003, nr 11, s. 8-9
35. Gąska Barbara : Gimnazjum bez przemocy // Probl. Opiek.-Wychow. - 2002, nr 1, s. 44-45
36. Głapka Iwona, Michalak Elżbieta : Jak podnieść poziom bezpieczeństwa w szkole // Probl. Opiek.-Wychow. - 2002, nr 1, s. 43-44
37. Gorlach Agnieszka : Program Nie! dla przemocy Tak! Dla kultury // Probl. Opiek.-Wychow. - 2001, nr 2, s. 42-44
38. Katrynicz Agnieszka : Dzieci zabijają dzieci // Nowe Państ. - 2001, nr 40, s. 22-23
39. Kowalewska Ewa : Szkolny program walki z agresją // Probl. Opiek.-Wychow. - 2002, nr 1, s. 41-42
40. Krot Justyna : Przemoc w szkole jej uwarunkowania i zapobieganie : (próba syntezy wyników badań) // Opieka Wychow. Ter. - 2002, nr 2, s. 8-12
41. Luty Małgorzata : Pakty i umowy o nieagresji // Probl. Opiek.-Wychow. - 2002, nr 5, s. 42-44
42. Łukasik Lidia : Agresja wśród uczniów // Eduk. dla Bezp. - 2002, nr 1, s. 6-14
43. Mazur Joanna : Przemoc w szkołach – skala zjawiska w Polsce i europejskie rekomendacje w zakresie działań prewencyjnych // Eduk. dla Bezp. - 2003, nr 1, s. 45-50
44. Moszczyńska Urszula, Pałyska Maciej, Raduj Joanna : Mobbing jako czynnik potęgujący przemoc w szkole : próba przeciwdziałania // Probl. Porad. Psychol. - 2002, nr 1/2, s. 52-63
45. Moszczyńska Urszula, Pałyska Maciej, Raduj Joanna : Program profilaktyczno-edukacyjny jako próba przeciwdziałania przemocy w szkole // Opieka Wychow. Ter. - 2003, nr 1, s. 20-26

46. Przychodni Alicja : Konferencja "Współpraca lokalna w celu zapobiegania i zwalczania przemocy w szkole", Strasburg, 2-4 grudnia 2002 r. // Kwart. Eduk. - 2002, nr 3/4, s. 142-145
47. Spiegel Egon : Bez przemocy przeciw przemocy : impulsy pedagogii pokoju / tł. z niem. Herbert Ulrich // Keryks. - 2003, nr 2, s.163-177
48. Stankiewicz Dariusz : Kierowanie konfliktem – głos w dyskusji na temat agresji w szkołach // Dyr. Szk. - 2003, nr 12, s. 28-29
49. Tatarowicz Jan : Nauczyciele wobec agresji i przemocy w szkole // Probl. Opiek.-Wychow. - 2001, nr 5, s. 32-38
50. Wojciechowski Mirosław : Jak powstrzymać przemoc rówieśniczą w szkołach // Probl. Opiek.-Wychow. - 2002, nr 2, s. 56-59

Indeks osobowy

nr poz.

Bacdorf Maria	4
Baran Krystyna	zob. Kmiecik - Baran Krystyna
Barylska Elżbieta	30
Błaszczyk Jadwiga	31
Bonenberg Krystyna	6
Brąkiel Józef	3, 27
Burian Jolanta	32
Choina Mirosław	7
Cieślak Wojciech	1
Czarnecka Małgorzata	33
Czubaj Mariusz	8
Dambach Karl E.	23
Darul Violetta	zob. Kwiatkowska - Darul Violetta
Dzierzgowska Irena	34
Gaska Barbara	35
Głapka Iwona	36
Gołębiewski Jan	9
Gorlach Agnieszka	37
Hauk Diemut	24
Jałowiec Magdalena	24
Janas Marek	10
Jarosz Ewa	11
Jasiński Zenon	3, 12, 27
Katrynicz Agnieszka	38
Kazimierowicz Marek	13
Kmiecik - Baran Krystyna	1

Kołodziej Krystyna zob. Socha - Kołodziej Krystyna
Kosek - Nita Bogumiła 14
Kowalewska Ewa 39
Krot Justyna 40
Kwiatkowska - Darul Violetta 28
Lasota Barbara 15
Luty Małgorzata 41
Łasik Lidia 42
Mazur Joanna 43
Michalak Elżbieta 36
Moszczyńska Urszula 44, 45
Nawrot Anna 14
Nita Bogumiła zob. Kosek - Nita Bogumiła
Nowosielska Paulina 16
Ogdowski Mariusz 17
Olubiński Andrzej 18
Pałyska Maciej 44, 45
Poraj Grażyna 2, 25
Przychodni Alicja 46
Radaj Joanna 44, 45
Radczyc Jolanta 26
Roźnowska Anna 19
Rumpf Joachim 4
Sikorski Wiesław 20
Smolińska - Theiss Barbara 18
Socha - Kołodziej Krytyna 29
Spiegel Egon 47
Stajniak Elżbieta 31
Stankiewicz Dariusz 48

Surzykiewicz Janusz 21
Śliwerski Bogusław 18
Śniegulska Anna 5
Tatarowicz Jan 49
Theiss Barbara zob. Smolińska - Theiss Barbara
Ubertowska Aleksandra 23
Urlich Herbert 47
Wojciechowski Mirosław 22, 50
Zanecki Aleksander 18